

ღმღამღამ

№9, 2015

ჰანო ჩნიკვაძე

ჭიკჭიკი დამატკობელი,
რაც გესმის დედა ენიდან,
მოდის ქართული სისხლიდან,
მოდის ქართული ვენიდან.

აი თხა, აი ვენახი,
ცა ეინვით მოუთუთქავი,
აი – მუდამ რომ ფუსფუსებს –
ოცდაცამეტი ფუტკარი.

ერთად მოდიან და-ძმანი,
ქვეყნად არა ჰყავთ ბადალი,
სულ მათი მოქარგულია
ჩვენი ლამაზი მთა-ბარი.

ვიდრე გამოიძინებდა
ბუნაგში დათვი დანდალა,
წიწკანა ჩიტმა-ჩიორამ
სულ სათითაოდ დათვალა –

ოცდათორმეტჯერ ნისკარტი
როგორც კი დაჰკრა შორიდან,
ბუსღუნითა და ქაქანით
ტანწვრილი ჰაეც მოვიდა.

ანბანში ანი ჰირველობს,
მოფრინავს ბიჭი მერცხალა,
ბარტყებს ნისკარტი დაბანა
ბებია ბოლოცეცხლამა.

გუნდ-გუნდად გადაიფრენენ
გნოლები გორაკებისკენ,
დოლი, დოლაბი, დანდური,
დატრიალებენ ენის წვერს.

ერკემალს, ცხვარს რომ მიუძღვის,
ვერას დააკლებს ბოტაო,
აწვერი რომ შეიკოხტაოს.

საფხულს სამთარი რითი სჯობს –
სოჯჯერ სოხინა, სანტია.
თებერვალს თოვლის თივთიკი
ვინც შემოდნო – მარტია.

ო

აია, ივლისი, ივერი,
იცოცხლე, ჩემო კეთილო! –
მაშინვე შემოგაშველებს,
ცხვირი რომ დააწყემინო.

ბეკეს კალათში დაიწყო
კრუნა კვერცხებსე კრიანი.
ლოლოს კნაწუნა ჩურჩხელით
ზირს იტკბარუნებს ლიანვი.

მურწა მთებიდან მოჰყვება,
მოცურავს, მოუნარია,
იცის, ლიანვის სათავეც
ჩვენი სამშობლო მხარეა.

ნაუ, ნაუო, ხარის ხმაც
გალობს მშობლიურ კილოზე.
თშკო, ხარხმავ და ხახულო,
საქართველოსთვის ილოცეთ.

ორჯერ ორი რომ ოთხია,
შენა ხარ ჩემი ბატონი,
ზინგვინმა ძლივს გამოთვალა
„ნოკიას“ კალკულატორით.

ქვიკვივებს ღაჟო კოლოზე,
თუმცა ამინდი კიჟმატობს.

სრუმ რაკრაკით რომ იდინოს,
სიცხეს თოვლი და წვიმა ჯობს.

ტატო ხატის წინ ტანტალებს,
უფალმა ასე ინება,
დედა ღვთისმშობლის კალთაში
იესოს ეტიტინება.

ფურდელს უევარს ფუჩეჩი,
რძე იცის დალიანო,
ქვაბში რომ წამოდუღდება,
უნდა უთუოდ დალიო.

ღარი, დანძილი, დიობი,
ღობე, დაღანა დიდილო.
აბა, რა უნდა მიირთვა,
უცებ რომ აგადიღინოს?

ყელში თუ ჩაირაკრაკა,
მწეუროდა, განა მშიოდა.
ყვანჩალამ დააურანტალა,
შავი შაშვი რას ჩიოდა.

ცისეს ცისკარი აღვიძებს
არწივის ფრთების ხმაურით.
ცხრაკარა აიჯავრება
და ბრძოლის ჟინი დაუვლის.

ძიძვილაობენ მამლები,
მამაცი და გამბედავი.
ძელია თუ არ გამოჩნდა,
ვის დააშველებთ, ნეტავი?

წიწილას – წვიმის წინწკალი,
ულაეს – ბალახი ცვრიანი,
„წაბლა“ რომ დაიოთხება,
ნალებს გაუდის წკრიალი.

ჭიშკარი ჭასთან ჭრიალებს
ჭორი ჭორებთან ჭიდაობს,
მხესთან რაც უნდა იღავო,
მაინც იძახის – ჭიტაო.

ხართუთა, ხარი, ხარება,
ხატივით გამოისახა,
ჯვარი, ჯავანი, ჯავარი
ვინც შეძინახა, ისა ხარ!

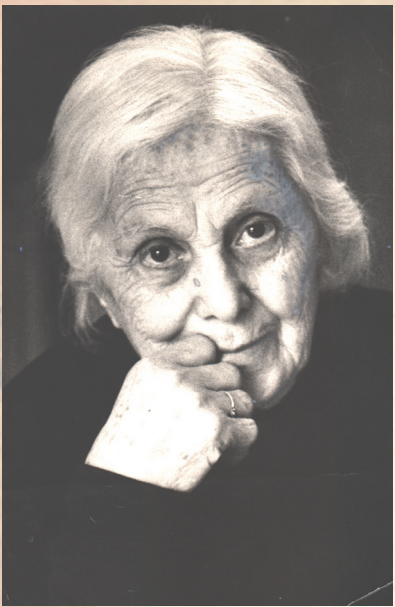

ოცდათორმეტჯერ ნისკარტი
როგორც კი დაჰკრა ჩიორამ,
მოფრინდა თითქოს ღუნღულა
ღრუბელის ქულა, ფიორა.

ჰიმნი – მეურმის ურმული,
მისდევს საფხულის საღამოს:
– ჰამო, ჰამო, ჰამო,
ნიკორავ, თივა გაამოს...

ერთად მოდიან და-ძმანი,
ქვეყნად არა ჰყავთ ბადალი,
სულ მათი მოქარგულია
ჩვენი ლამაზი მთა-ბარი.

მაცვალა მრავლიშვილი

მწკრილი იხსენებს თავის სიყმაწვილს

დედა ენა

მასსოვს, რა სასოებით შეაკეთა იგი საჩემოდ მამაჩემმა, ოდნავ ნიბოებმელახული ნიგნი და ცოტა ყდაზეც გადაჰკრა ფუნჯი „დედა-ენას“, თავისივე ფერის გასაცოცხლებლად. ნიგნი უფროსი ძმისაგან მერგო მემკვიდრეობით. ყდა დაყმედილი მოვარდისფრო ჰქონდა, ანუ თბილი ფერისა, როგორც მამამ შეარქვა (მხატვრები ასეთებს თბილ ფერებს უწოდებენ), გადაჰკრა აკვარელი და მთლად გამიახლა.

მამაჩემს ეამაყებოდა ნამდვილად, გულისაჩუყებამდე „დედა-ენის“ არსებობა. თვითონაც ხომ ამ სახელმძღვანელოებმა სულზე მოუსწრეს და უშველეს უთუოდ სასწავლებელში, სადაც მისი სწავლების ხანაში აუტანელი მკაცრი რეჟიმი და ქართული ენის სიძულვილი სუფევდა.

„დედა ენის“ პირველ გამოცემებში არა და შემდეგ, გვიანდელეებში კი თავად მამაჩემის მცირეოდენი წვლილიც იყო ჩართული ნახატების სახით. ი. გოგებაშვილმა მიიწვია იგი მხატვრად თავისი ფასდაუდები სახელმძღვანელოებისათვის.

დიდ იაკობ გოგებაშვილთან ისიც ასეთ კეთილშობილ სამუშაოზე, მუშაობა უზომოდ სასიხარულო იყო. მამა მუდამ მონადინებით და სიყვარულით უსრულებდა დავალებას. დიდი იაკობი ხომ მუდამ ზრუნავდა მწერლებზე და იზიდავდა მხატვრებს. ეს ხომ წერა-კითხვის

ჟურნალ „დილის“ თანამშრომლები: რევაზ მარგიანი, კუკური გომიანური, მაცვალა მრავლიშვილი, მურმან ლაბანიძე, ქეთევან ყყოიძე

თებერვალს. ორი შვილი ვყავდით მშობლებს.

შინ სპარტანული – როგორც მამა უწოდებდა – აღზრდა მქონდა თავიდანვე. ეს პირველ რიგში ჩემს სადად ჩაცმას ეხებოდა; ვაჟურად მაცმევდნენ, ჩემი უფროსი ძმის გამონაცვალეობით იოლად გამოვდიოდი ბოლოლა ქალიშვილი ტანსაცმლით იყო, ნიგნებით თუ სახელმძღვანელოებით.

არც წერა-კითხვა უსწავლებიათ, ჩემთავად ვისწავლე, რადგან ძმას ასწავლიდნენ და მეც იქვე ვერჩე მუდამ. პირველი ორი კლასის პროგრამა შინ გაატარებინეს ძმას, დაუდგეს მერხი, დაკიდეს დაფა. მე მიშლიდნენ ნიგნის ალებას, უთუოდ უასაკობის გამო, არც გრიფელის დაფას მაკარებდნენ (ბუნდოვნად მახსოვს, სიზმარივით), გრიფელის დაფის ჯავრი დღემდე ჩამყვა. ისეთი მიმზიდველი იყო... იქავე კურდღლის თათი იდო ბუთქუნა ბენვიანი, რითაც გადაშლიდი დაწერილს. მერე ნათესავები იცინოდნენ: მაგიდის ქვეშ ისწავლეო წერა-კითხვა.

იქავე ჩაკუნცხული ვუსმენდი უთუოდ სიტყვის დამარცვლას, ლექსების გამომეტყველებით კითხვას, რასაც რევის ასწავლიდნენ. ერთადერთი ფუფუნება იყო ჩემთვის დედ-მამის ნაჩუქარი „დედა ენა“ იაკობ გოგებაშვილისა, საკუთარი, ჩემი! ის მეჭირა უთუოდ მაგიდის ქვეშ მოკალათებულს. სკოლის დამთავრებამდე შემომრჩა ის, წითელ-მოვარდისფრო ყდიანი „დედა-ენა“ – ხახვის ფურცლის ფერისა. („ეთერიანშიც“ ხომ ნათქვამია: ბაგე ხახვის ფურცელია...) სიხარულის ნიგნი, სიხარულის სათავე. ერთადერთი სათუთად მოვლილი საუნჯე, ხუთი წლის ასაკიდან სულში რომ ჩაჯდა.

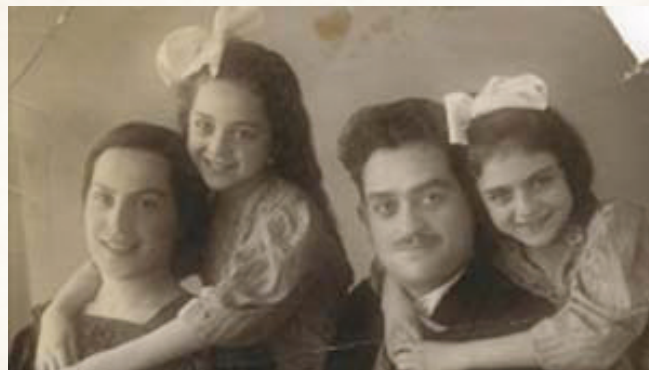
საზ-ბის გამოცემები იყო და ხშირად სრულიად უსასყიდლოდ უსრულებდნენ, ეხმარებოდნენ, როგორც ამ საზოგადოების წევრები.

მე არ მქონდა იმის ბედნიერება საკუთრად ჩემთვის ეყიდათ „დედა ენა“, ნაბოლარა ვიყავი და როგორც ჩვეულებრივ ოჯახში ხდება ხოლმე, მემკვიდრეობით მერგო უფროსის გამონაცვალე სახელმძღვანელო. არც დიდხანს მილოლიავებია ხელში, ეტყობა, სანამ ძმის ხელში იყო, მაშინ უფრო მაინტერესებდა. მე როცა მერგო, უკვე ზეპირად ვიცოდი თავიდან ბოლომდე.

ოჯახი

მამაჩემის ოჯახი, სადაც მე აღვიზარდე, ის ჩვენი ოჯახი იყო ერთსულოვანი. არასდროს ორპირობა არ ყოფილა უფროსებში, ასევე ვიყავით შვილებიც. ამგვარად გვზრდიდა დედ-მამა – ნდობით.

დედა რომ ქარგავდა ფერადი ძაფებით, მამა სამუშაოს მიატოვებდა, მასთან ჩამოჯდებოდა და მაშინ არა, ახლა კი ვგრძნობ, დიდი სიამისაგან ყელში ცრემლებმობჯენილი შეჰყურებდა უსიტყვოდ, ხელგაუჩერებლად მომუშავე დედაჩემს. ისინი იმხანად გატაცებულნი იყვნენ საქარგავი ასოების ხატვით. მათ ერთად მთელი ქართული ანბანი ჰქონდათ დამუშავებული ნახატებად.

მაცვალა მრავლიშვილი, მუდლა – გრიგოლ კაკაბაძე, შვილები – ალდე და ქეთევან კაკაბაძეები

დილა მშვიდობისა

ერთი პირსახოცი გვექონდა ოჯახში. ცოცხალი ზამბახები იყო ცალ ბოლოზე აბრეშუმის სითვით (გლადით) ამოქარგული, მეორე ბოლოზე – „დილა მშვიდობისა“ ეწერა. მამას დახატული იყო მთლიანად, დედას ამოქარგული. იმის ნახვას არაფერი სჯობდა.

ჩემი ბავშვობის დილა ამ პირსახოცის ამოკითხვით დაიწყო... მოგვიანებით, სხვა ტილოზე დაწერა მამამ იგივე და ისეთივე ზამბახები დახატა ბუნებრივი ზომისა, მაგრამ დედას აღარ ჰქონდა გული, რომ მოექარგა.

დილა მშვიდობისა

- ჩიტო, ჩიტო, ნაცარავ, ვის უგალობ, ვისა? შენ გიგალობ, ჰატარავ, – დილა მშვიდობისა!
- მზეო, მზეო, ცხრათვალა, ვის უცინი, ვისა?
- გაიღვიძე, ჰატარავ, დილა მშვიდობისა!
- ზაწაწინა უვაგილო, რად გაძალე კვირტი?
- შენთვის მინდა, ჰატარავ, აბა დამაკვირდი!
- მეც ახლავე ავღებ, მეც დავიბან ზირსა, ვეკლას მივესალმები: დილა მშვიდობისა!

ანაო

ანაო, ანა-ბანაო, არ მინდა ზირის ბანაო! თუ ზირის ბანაო არ გინდა, ვერ წახვალ ბებოსთანაო!

მხატვარი
ნანა სანაია

დაუპინყარი გაკვეთილი

თბილისის ქალთა გიმნაზიაში მიმდარეს სასწავლებლად. სიმღერა-გალობა გვენერა ცალკე საგნად პირველივე განყოფილების (დღევანდელი პირველკლასელების) ცხრილში.

სიმღერა-გალობის გაკვეთილზე ჩვენმა კლასის დამრიგებელმა თამარ კარბელაშვილმა ორ-ორი დაგვამწკრივა და სხვა კლასში წაგვიყვანა, სადაც როიალთან მიმჯდარი ჩვენი სახელოვანი ზაქარია ფალიაშვილი მეორე თუ მესამე კლასელებს ამღერებდა. შეწყდა სიმღერა, ჩვენ წინა რიგში გაგვამწკრივა კლასის დამრიგებელმა და გავიდა. სიმღერის მასწავლებელი არ ჩაგვერია, განაგრძო გუნდთან სიმღერა, სიტყვებს თვითონ შეახსენებდა, ჩვენ ხმა უნდა აგვეყოლებინა. მომდევნო გაკვეთილზედაც არ გამოჰკიდებია ჩვენს განლაგებას, ტექსტს სტრიქონ-სტრიქონ თვითონ გვიკარნახებდა სიმღერისას. ლექსი ადვილი იყო:

„გალიაში რომ გაგზარდე ბოშო ჩარი...

ისე გაჭმევდი შაქარსა,

როგორც ყველი და პურიო“.

მეორე სიმღერა აკაკის მურია იყო: „რას წუნუნებს ეს პატარა მურია“.

მესამე – ხალხური ლექსი: „ მოკვდა კამეჩი ბეხია“.

მოტივი სხვადასხვანაირი.

ასე ძალდაუტანებლად შეგვაჩვია გუნდში სიმღერას პატარა ხანი, შემდეგ და შემდეგ ამღერებულებს მოგვიახლოვდებოდა სათითაოდ, შეჩერდებოდა აქა-იქ, ჩვენ კლასელებთან ყურს ზედ ტუჩებთან მიუტანდა და გაბრუნდებოდა ინსტრუმენტისაკენ.

ვფიქრობ, დიდი შემომქმედისაგან რა სწორი მეთოდი იყო თავდაპირველად მიეზიდა და არ დაეფრთხო მოზარდები. შემდეგ და შემდეგ, როცა მხოლოდ ჩვენი კლასი ჰყავდა სამუშაოდ, მოთმინების ფიალა აევსებოდა, მაშინ იყო რომ წამოვიდოდა გამეხებული მისი სუფთა, კრიალა, დაუნდობელი ყური ვინმე სმენადახშულისაკენ, შეუთამამდებოდა სახის ნერვი (ნაკვთი), მაგრამ ჩვენ უკვე ვიცნობდით მის უკვდავების წყაროსავით მჩქეფარე, თავანკარა მუსიკას და ახლა ჩვენ ვიყავით ავსილნი მოთმინებით.

ყვინჩილა

ყვინჩილამ თქვა:

ვსინჯავდი
ფერად-ფერად
ნაყინებს.

გამიტვივდა
ჩინაუვი,
წარამარა
მაყივლებს.

მავალა მრავლებილი „დილის“ რედაქციაში თანამშრომლებთან და პატარა მკითხველებთან ერთად. 1984 წ.

ვუძღვნი | ექსპერიმენტული სკოლის პედაგოგს ქალბატონ ნელი ნიკოლაიშვილს.

ლალი ჯაფარაშვილი

იები

თქვენთვის

ის არ კითხულობს,
წლის რა დროა,
ცხელა თუ ცივა.
„დედა ენიდან“
თქვენს კალთაზე
იები ცვივა!
და ბავშვის დიმილს,
ნათელ დღეებს,
მზიან იმედებს...

უფალი თქვენთვის
იმ იების
მადლით იმეტებს,
ხოლო ტკივილებს,
მწუხარებას,
სევდას და ურვას
ისევ და ისევ
იმ იების
სურნელით კურნავს!
მაშინაც, როცა
მწირი აწყო
უწყალოდ გწირავთ,
„დედა ენიდან“
თქვენს კალთაზე
იები ცვივა!

მხატვარი
მალსაზ კუსაშვილი

ციანეთის ბინადრები

სამზეო

ქვეყანას, რომელზეც მინდა გიამბოთ, ციანეთი ჰქვია. რომ იცოდეთ, რა ვრცელია და რა შორს არის ჩვენგან. იქ არც ბალახი ბიბინებს, არც ყვავილები ყვავის, არც ჩიტები ჭიკჭიკებენ, მაგრამ მაინც საოცარი და მშვენიერია.

მე მოგიყვებით ამ ქვეყანაზე და მის ბინადრებზე, რომლებიც არც ადამიანებს ჰგვანან, არც ცხოველებს, არც ფრინველებს და დედამიწაზე არსებულ არც ერთ სულიერს, თუმცა მათაც ჩვენსავით უყვართ, უხარიათ, განიცდიან, სტკივათ, ბრაზობენ, სწყინთ.

დილით, როცა ჩვენთან საათის პატარა ისარი 6-ს უახლოვდება, ციანეთში ცის კარი იღება და ახლად გამოღვიძებული კაშკაშა ბურთი თვალების ფშვნეტით, აუჩქარებლად იწყებს გორვას. იცით, როგორი ზოზინაა სიზმრებიდან ახლად გამოღნეული? რამდენი ხანი უნდება ზმორებასა და თვალების ფშვნეტას? თუმცა ძალიანაც ვერ დავძრახავთ, მას ხომ ცხრა თვალი აქვს.

ეს ციანეთის ყველაზე კაშკაშა ბინადარია და მზე ჰქვია, მხარეს კი, სადაც ცხოვრობს, – სამზეო.

მანამ იფშვნეტს მზე ცხრავე თვალს, სანამ ადამიანები დედამიწიდან ჯადოსნურ სიტყვებს არ ასძახებენ:

„მზეო, ამოდი, ამოდი,
ნუ ეფარები გორასა,
სიცივეს კაცი მოუკლავს,
საწყალი აგერ გორავსა“.

მზე ამ სიტყვების გაგონებისთანავე გამოფხიზლდება, თვალებს დაჭყეტს და დედამიწაზე სითბოს მონატრებული ყველა სულიერის ძებნას იწყებს.

რალა დროს ცალი ხელით ცხრა თვალის ფშვნეტაა, რალა დროს გაზმორება და ნებივრობაა, მკვირცხლად გადმოშლის ათასობით უხილავ, თბილ ხელს და ყველას ეალერსება, ვისაც სითბო სჭირდება.

სიცივით მოკლულ კაცთანაც მიდის და მანამ ეფერება, სანამ გათოშილი კაცის გული ფეთქვას არ დაიწყებს.

უამრავი შვილობილი ჰყავს მზეს დედამიწაზე. რაც სუნთქავს, იზრდება, მისი შვილობილია. ყველას თანაბრად უნაწილებს საზრდოს: აბიბინებულ, ათასფრად მოჩითულ ველ-მინდვრებსა თუ პატარა სახლებში, მომცრო ქოთნებში დაბმულ ყვავილებს; ტოტებზე არხეინად მოჭიკჭიკე ჩიტებსა და ჯერ კიდევ ჭუპრებში გამომწყვდეულ პეპლებს; ოკეანეებში მოლივლივე თევზებს; უღრან ტყეებში მობინადრე ცხოველებს...

ყველაზე ზრუნავს მზე: მინაში ჩაგდებულ პატარა მარცვალზეც, აშოლტილ ხეებზეც, ჰაერში მოფუსფუსე პანანინა ქინ-

ქლებზეც... ყველაზე, ვისაც სიცოცხლე სწყურია და ამისთვის საზრდოდ მზის სითბო სჭირდება.

მთელი დღე თავს დასტრიალებს მზე დედამინას. ათასი საფიქრალი აქვს, ვინმე არ გამოჩნდეს.

იქნებ, ფოთლებქვეშ მიმალული, მინაზე გართხმული მომაკვდავი ყვავილი ეძახის, მასაც უნდა მიაგნოს, თბილი ხელები შეახოს, ფეხზე წამოაყენოს.

ყველა ფანჯარაში უნდა შეიჭყიტოს, ყველა ახალშობილს მიეფოფინოს, ყველა ავადმყოფი ანუგემოს.

ბევრი საქმე აქვს მზეს.

სალამოს, დაღლილ-დაქანცული, სამზეოდან ციანეთის უხილავ საფეხურებს ნელ-ნელა ჩამოჰყვება და ზღვაში ჩაცურდება. განა გასაგრილებლად ან წყალში სანებივროდ? – არა! იქაც უამრავი ლიფსიგა თუ ზღვის ფსკერზე მობიბინე წყალმცენარე ელოდება, რომლებსაც ვერ ჩაანვდინა თავისი უხილავი, თბილი ხელები, ამიტომაც ახლოს უნდა მივიდეს მათთან და სიცოცხლის თბილი სხივი ჩაუცუროს გულში.

შუალამეზე, როცა ძალაგამოლეულ მზეს თვალები მიეღულება და ჩაეძინება, ციანეთის უხილავ კიბეს ფეხაკრეფით ჩამოივლიან ვარსკვლავები, წყალში ჩაყურყუმალავდებიან და დაბლა-დაბლა, ფსკერისაკენ ინყებენ ცურვას. ჩაძინებული მზის გარშემო მოიყრიან თავს, ფრთხილად მოჰკიდებენ ხელს, უხმაუროდ ამოცურდებიან წყლის ზედაპირზე და შეუმჩნევლად აუყვებიან უჩინარ საფეხურებს. გადაივლიან

სამზეოს და ნაზად შეაგორებენ მზეს ციანეთის კიდეზე ათასფრად აბრჭყვიალებულ სასიზმრეთში.

იქ კი...

იქ...

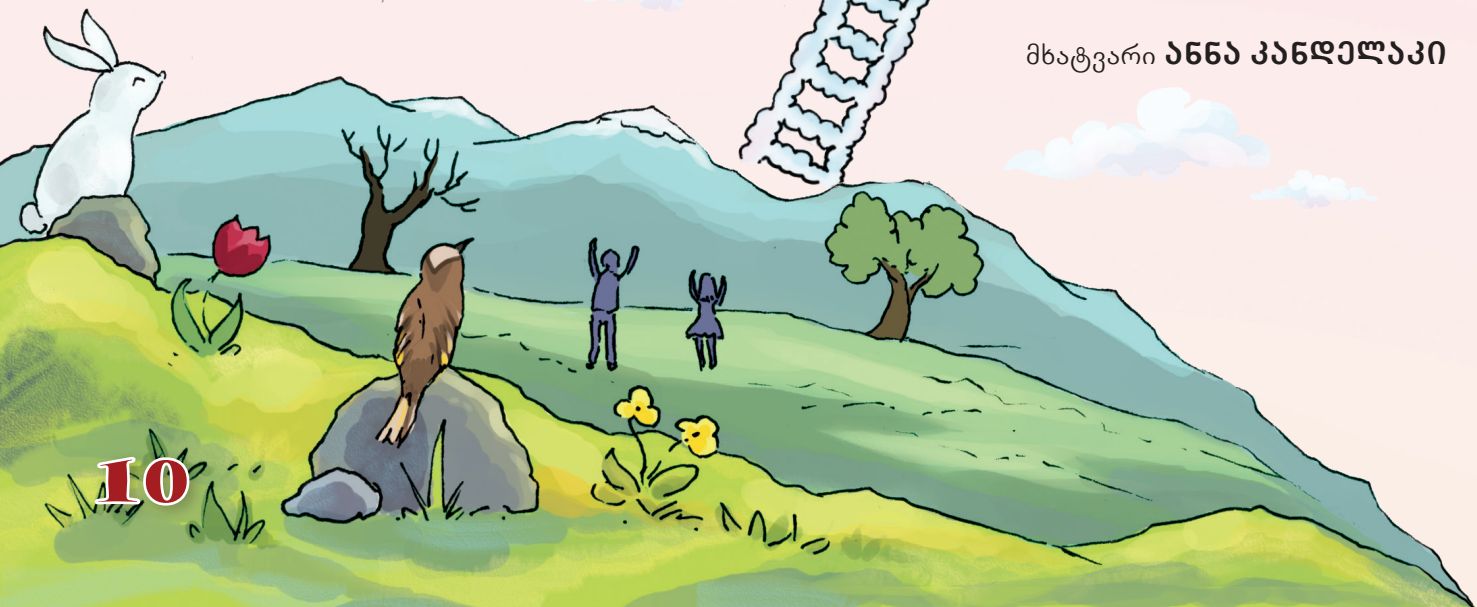
იცოდით, ვინ აფერადებდა ღამით თქვენს სიზმრებს?

ახლა ხომ ხვდებით?

დიდი, თბილი, ბრჭყვიალა სასწაულია მზე!

მხატვარი ანნა კანდელაკი

ლევ ტოლსტოი

ფარშევანგი

რუსულიდან თარგმნა
ქეთევან თუხარაძე

ფრინველებმა გადანყვიტეს, მოდი, მეფე ავირჩიოთო. ფარშევანგმა კუდი გაშალა და განაცხადა, მე ვარ მეფეო. და მართლაც, ყველა ფრინველმა მისი სილამაზის გამო, მეფედ აირჩია. ყვავმა კი თქვა:

— აბა, გვითხარი, მეფე რომ გახდები, ქორისგან როგორ დაგვიცავ?

ფარშევანგმა არ იცოდა, რა ეპასუხა. ფრინველები ჩაფიქრდნენ — აბა, ეს როგორ გვიპატრონებსო და მეფედ არნივი აირჩიეს.

მხატვარი
ელენე ვარამაშვილი

		ბ	ნ	ი	ნ	ი				
კ	რ	ა	ე	ლ	მ	ი	ტ	ა		
					ლ	კ	ბ	ო	ა	
						ბ	რ	უ	ი	თ
					ი	უ	ქ	ლ		
						ა	თ	ს	ი	ა
					ა	ი	ც	რ	ც	

კროსვორდში სიტყვები არეულად არის ჩანერილი. თუ მათ ამოკითხვას სწორად შეძლებ, ცენტრალურ სვეტში დაშიფრულ სიტყვასაც ამოიცნობ. გაითვალისწინე, რომ ყველა სიტყვა ნახატზეა მოცემული.

მზია ჩხეტიანი

ტყის სკოლაში

– დღეს სკოლაში სხვებზე ადრე
ვინ მოვიდა, იცით?

– ვინა?

– ვინ და

დონდლო ლოკოკინა!

კარგი ერთი, რას მატყუებ!

მართლა დონდლო ლოკოკინა?

– დიახ, დიახ, ლოკოკინა!

სწორედ დონდლო ლოკოკინა!

– ეს ვინ ნახა, აბა, ვინა?!

ვახ, ბიჭო, რა გამაცინა!

– რას იცინი?

– კარგი ერთი...

დავაა და კამათია,

არ იციან, ლოკოკინამ

ღამე აქ თუ გაათია...

გუშინ მთელ დღეს სწორედ აქეთ

მოჰყვებოდა ნიფლიანებს,

დაგვპირდა და წელს სკოლაში

უკვე აღარ იგვიანებს!

– ხვალ რას იზამს?

– ლოკოკინა

პირიანი ბიჭი გახლავთ...

ადგა ახლა და ამ სკოლის

კიბის თავში დაესახლა...

სახუმარო ფათვლა

– მხიარულო ცხოველებო,
საით მიიჩქარით?
– არდადეგები დამთავრდა,
გვიხმობს სკოლის ზარი!
სირაქლემა პირველია –
ის ხომ სწრაფი ფრინველია!
ნიანგია მეორე –
გაკვეთილს იმეორებს!
მესამე – ხარი – მზად არი:
მიაქვს რვეული, ფანქარი!
მეოთხეა ბეჭემოთი:
წიგნთან ერთად მიაქვს შოთი!
მეხუთეა თუთიყუში:
დაისწავლა ლექსი გუმინ!
მეექვსეა მაიმუნი –
წიგნი მიაქვს ხტუნვა-ხტუნვით!
მეშვიდეა ჟირაფი –
მიდის სკოლაში დაფით!
მერვე სპილო გაემართა,
წიგნით სავსე მიაქვს ჩანთა!
მეცხრე გარბის კენგურუ:
– ვინ მიასწრებს, მე თუ კუ?
მეათეა კუ-ჩანჩალა:
ვერ მიასწრო...
მორჩა სწავლა!

მხატვარი
გიორგი ჩაჩანიძე

კველი ცოცხი

ატარა გოგომ ძველი ჯიყა ცოცხი იპოვა და შინ წაიღო.
 – ჩვენს სიღარიბეს ეგ უმაქნისი ცოცხილა აკლდა, მოაშორე აქაურობას! – გაუბრაზდა დედა. ბავშვმა ცოცხი გადასაგდებად წაიღო.
 – ნუ გამიმეტებ გადასაგდებად, – გაისმა ცოცხის ხმა, – ამაღამ შენი მშობლები რომ დაიძინებენ, იფხიზლე, სახლი დაგავე და ნახავ, რა შემიძლია...
 გოგონა ისე მოიქცა, როგორც ძველმა ცოცხმა დაარიგა – მშობლებს რომ ჩაეძინათ, ცოცხი მოიმარჯვა, მაგრამ რას დაგვიდა, როცა დედამისს ოთახი ისე გამოესუფთავებინა, ნაგვის სახსენებელი გამქრალიყო.
 – ტახტის ქვეშ შემაძვრინე, რამეს ვიპოვი, – წასჩურჩულა გოგონას ცოცხმა.
 იმანაც ცოცხი ტახტქვეშ გამოუსვა და მოხდა სასწაული: ცოცხს ნაგვის ნაცვლად ოქროს მონეტები გამოჰყვა. გაოცებულმა ბავშვმა ცოცხი კიდევ გამოუსვა და ისევ ოქროს მონეტები აწკრილდნენ იატაკზე.
 – გეყოფა, ნუ იხარბებ, თორემ ოქრო ისევ ნაგვად იქცევა! – გააფრთხილა ცოცხმა.
 გოგონამ იატაკიდან ოქროს მონეტები აკრიფა და მეორე დღეს მშობლებს უჩვენა. გაუხარდათ მშობლებს, დღეიდან მშვივრები აღარ ვიქნებითო.
 ძველი ცოცხის ამბავმა იმ ქვეყნის ხელმწიფის ყურამდე მიაღწია და ბრძანა: – ცოცხი ახლავე აქ მომიტანეთო!

წავიდნენ მეფის მსახურები, პატარა გოგოს ოჯახს ცოცხი წაართვეს და მეფეს მიაბრუნეს.

– ბლომად ნაგავი დაყარეთ სასახლეში, ვნახოთ, რა შეუძლია ძველ ცოცხსო! – თქვა მეფემ.

დაფაცურდნენ მსახურები, მოზიდეს ნაგავი, მერე აიღეს ძველი ცოცხი, ხან იქით გაგავეს, ხან აქეთ გამოგავეს, მაგრამ გაგიგონიათ?! ერთი ცალი ოქროც არ გამოჰყოლია ცოცხს. პირიქით, ნაგავს ნაგავი ემატებოდა.

მბრძანებელს ეგონა, მსახურები კარგად ვერ გვიანო, გაჯავრებულმა ცოცხი ხელიდან გამოსტაცა და თვითონ დაიწყო დაგვა. ხან იქით გაგავა ნაგავი, ხან აქეთ გამოგავა...

რის ოქრო, რა ოქრო – სასახლეში ნაგვის გორები აღიმართა.

ყველა ხელმწიფე ყვეფი და თავპარიანი როდია, როგორც ზღაპრებშია – ეს მეფე ჭკვიანი იყო – ჩაფიქრდა და ბრძანა:

– უხედავ, ძველ ცოცხს ჩემ-

თვის ერთი ოქროს მოცემაც არ უნდა, ჩანს, მართო იმ გოგონასათვის ემეტება. წაიღეთ ცოცხი, პატრონს დაუბრუნეთ, ღმერთმა სიკეთეში მოახმაროსო.

ამის თქმა იყო და იმოდენა ნაგავი ოქროს მონეტებად იქცა. სასახლე ოქროს ბრწყინვალებამ მხესავით გაანათა.

მეფე სიხარულისგან ლამის გადაირია – უცებ ყველა მეფეზე მდიდარი გახდა. არც თავისი ნათქვამი დავიწყებია, მსახურებმა დაუყოვნებლივ შეასრულეს მეფის ბრძანება – ძველი ცოცხი პატრონს დაუბრუნეს და გაახარეს. გოგონა და მისი მშობლები დღესაც ბედნიერად ცხოვრობენ.

სადმოსპირზე წასვლით მოთხოვს

მე ცაბუნია ცერცვაძე ვარ. მეორე კლასში გადავედი. რომ იცოდეთ, სულაც არა ვარ პატარა. ის კი არადა, ბებიჩემი მეუბნება, შენ, ჩემო ბებიკო, ასოცირებული პროფესორი ხარო. რომ ვკითხვ, ასოცირებული რა არის-მეთქი, ასე მიპასუხა: ზუსტად არ ვიცი, მაგრამ სიტყვა პროფესორს თუ სიტყვა ასოცირებულიც თან ერთვის, ესე იგი, კარგი პროფესორიაო. ამ დიდებისას ხომ ვერაფერს გაიგებ. ხან ამბობენ, შენ ჯერ პატარა ხარო, ხან რამე საინტერესო სიტყვას შეეკითხები და, ზუსტად არ ვიციო, გიპასუხებენ.

ჰოდა, ახლა მოგიყვებით ამბავს, რომელიც ჩემი თვალით ვნახე და რომელსაც სულაც არ დასჭირდა განმარტება, არც ის, ასოცირებაა თუ რაღაც. ამბავი ასე დაიწყო: საზაფხულო არდადეგები იწურებოდა. შაბათი დღე იყო. ჩვენ, ბავშვები, „ჯეირანს“ ვთამაშობდით გასახვევში. სულ შვიდნი ვიყავით: მე, ელენიკო ტულუში, მისი ძმა საბა, ჩემი ბიძაშვილი ნუციკო, მარიკო ვასაძე, მისი ძმა ლუკა, რომელსაც ბებიჩემი ხუთკუნჭულას ეძახის, და მურადიანების ხუჭუჭა ჯულო. უცებ დიდმა შავმა ჯიპმა შემოუხვია, ოდნავ შეანელა სვლა, ცოტაზე გაგვცდა და თითქოს მანქანის კარიც გაიღო და მიიხურა. ამის შემდეგ ისეთი სისწრაფით გავარდა, ქუჩის გასაყართან მდგარ დალი დეიდას ორკიბიან მაღაზიას ქვედა, პირველი კიბე კინალამ ააგლიჯა. ჩვენ ყველანი კედელს ავეკარით. დალი დეიდა გამოვარდა და სულ მამაძალდი და გამოტვინებული ეძახა, მაგრამ, რა თქმა უნდა, დიდი შავი ჯიპის პატრონს არაფერი გაუგია.

აი, უკვე ყველაზე საინტერესო ადგილს მივადექით. ის იყო, „ჯეირანის“ თამაში უნდა გაგვეგრძელებინა, რომ მოულოდნელად მაღაზიის წინ ორი თეთრი, ღრუბელივით ნელა მოძრავი, ახალთვალახელილი კნუტი ანივლდა. იქამდე სულ ერთი, ორი, სამი და ოთხი ნახიჯი იყო. პირველი ჩვენი ხუთკუნჭულა გაიქცა, მაგრამ გაოცებული იქვე შეჩერდა, რადგან უცებ მაღაზიიდან ყავისფერმა კავკასიურმა ნაგაზმა ლულუმ დინჯად ჩამოიარა ორი კიბე და პირდაპირ კნუტებთან გაჩნდა. ჩვენ გულში შიშმა გაგვკრა. ლულუ კი ძალიან ჩვეულებრივად მივიდა, ჯერ ერთი კნუტი აიყვანა პირით და იქვე, თავიანთ ეზოში შეიყვანა, სადაც მას ცისფრად შეღებილი, ლამაზი სახლი ედგა დიდი ლელვის ძირში, მერე ისევ შემობრუნდა, მეორესაც ასევე ფრთხილად მოჰკიდა პირი და თავის სახლში შესვა. ჩვენ დალი დეიდას შევაჩერდით. მე მაშინვე კითხვა შევაგებე:

– კი მაგრამ, ძაღლები რომ კატებს ვერ იტანენ?

სამშობრო საქ გეაქვს?

გავჩნდით ქვეყნად ემიგრანტად
საბაჯ, ანამარიაჯ.

ჯერ სამშობლო არ გვინახავს,
ნეტავი, რაფარია?!

დედა ზუგდიდელი არის,
მამა – ახალგორელი.

ევროპაში გავჩნდით ჩვენ და
სამშობლო გვაქვს რომელი?

სად ვიკითხოთ, ვის მივმართოთ,
რომ სამშობლოს დავუძებთ?..

ამისთანა გასაჭირში
ნუ ამყოფებ სხვა და-ძმებს.

დედას, მამას ვეკითხებით –
სხვებს ზასუსი არა აქვთ.
იქნებ, ვინმემ გაგვარკვიოს,
ჩვენ სამშობლო სადა გვაქვს?

ჯერ არ ვიცნობთ ბიძიებს,
არც დეიდა-მამიდებს,
მამულამდე მანძილი,
არც კი ვიცით, რა გვიდევს.

სამშობლოზე ოცნებობს
ჩვენი გული ზატარა,
ჯერჯერობით დედ-მამამ
ამ ოცნებით გვატარა.

ბებიებს და ბაბუებს
ვევართ მონატრებული,
გვინდა, ვნახოთ მამული –
დედ-მამისგან ქებული.

მას გაელიმა.

– ესენი ხომ კატები არ არიან, პროფესორო,
ესენი ერთი კვირის ან, ჰა და ჰა, თხუთმეტი დღის
კნუტები არიან. ეჰ, ჩემო ცაბუნია, რა ვართ ადამი-
ანები – ლილუს ჯერ კიდევ თვალაუხელებელი ხუთი
ლეკვი გავუჩუქეთ, ჯერ კიდევ ძუძუს ანოვებდა.

– ...და ახლა შეიძლება ამათ... – მღელვარების-
გან, ამდენი ხანი პირდაღებული დგომისგან ნერ-
წყვი გადამცდა და ისეთი ხველა ამიტყდა, სული
ძლივს მოვიბრუნე.

– კი, კი, ნამდვილად მოანოვებს, – დამიმთავრა
წინადადება დალი დეიდამ, – მოდით, მოდით ჩუ-
მად შევიხედოთ და ვნახოთ.

... ჩვენ, ყველამ, ოდნავ შეღებულ ჭიშკარში თა-
ვეები შევეყავით. ლულუ იწვა, ორი ბამბაქულა კნუ-
ტი კი ძუძუს გამალებული წოვდა.

უკვე მოსალამოვდა. ქუჩის განათებაც ჩაირთო.
დალი დეიდამ ყველას წუნწია ფოხიანი კანფეტები
და თითო-თითო სალექი რეზინი გვაჩუქა.

– აი, ბავშვებო, ხომ ხედავთ, დედობა როგორია,
– თქვა მან.

– ესე იგი, რაა, იშვილა ლულუმ კნუტები? –
ვკითხე მე.

– მასშ, იშვილა, შვილო, იშვილა და ღმერთმა
გაუზარდოს, – თან ილიმებოდა დალი დეიდა, თან
თვალეები ეცრემლებოდა.

აი, ასე იყო ეს ამბავი. ბებიები და დედები კი
უკვე გვეძახდნენ. სალამო იყო მშვიდი, წყნარი და
სიკეთით სავსე.

მხატვარი თამთა მამუკელაშვილი

რობერტ მისი

ტყეში

ტყის პირველი იარუსი –
შემოდგომის ფოთლით სავსე:
ამოსულა სოკოები
ხავსით ნაქსოვ ხალიჩაზე.

ტყის მეორე იარუსი:
იცივება ია რუში,
ინაზება, იპრანჭება,
გაჩნდა გუშინ.

ტყის მესამე იარუსი –
ბიამ უთხრა მწყურვალ დეკას:
– დილის ნამი ჩამრჩა გულში,
ხომ არ გნებავს?

ტყის მეოთხე იარუსი:
რა ადარდებს ასე თხმელას?
თურმე სორო გაუთხრია
ფესვთან მელას.

ტყე ხომ ამფითეატრია,
ხემ თავისი იცის როლი.
ამ ბილიკზე დადის ხოლმე
მზე – მთავარი რეჟისორი.

ოპორტი
დაბავანი
საბავანი

მხატვარი
ნათ კუჭია

ჩემი ფანტაზია არ არის ისე ხიხინი?

მალვიძარა

ვახო და მიხო ტყუპი ძმები არიან. ისინი წელს სკოლაში წასასვლელად ემზადებიან. მამამ ბიჭებს საჩუქრად მალვიძარა მოუტანა. ძმებს ძალიან მოეწონათ მალვიძარა – მამლაყინა, რომელსაც მკერდთან, ჩიჩახვის ადგილას საათი აქვს. ნიკ-ნიკ, ნიკ-ნიკ – ნიკნიკებს საათი და ამ ნიკნიკზე მამლაყინა ც თავს განუწყვეტლივ აკანტურებს, თითქოს წამებს ნისკარტით კენკავსო. თან თვალებს აქეთ-იქით აცეცებს. როცა ისარი მონიშნულ ადგილს მიაღწევს, მამლაყინა ყვივს. ჩვეულებრივ, მამლები რიხიანად ხმობენ: ყიყლიყოო! მაგრამ ეს სასაცილო მამლაყინა თავის ისედაც აყაყულ, ზამბარიან კისერს კიდევ უფრო დაიგრძელებს და იძახის: იყი-ყი-ყი! ამ ხმაზე ბიჭები გულიანად იცინიან.

რომელ ბავშვს არ უყვარს მალვიძარას „დაზარუნება“ და მიხო და ვახოც მოუთმენლად ელიან მამლაყინას დამარტოხელებას. დილით, მამა ჯერ კიდევ ეზოდანაც არ იქნებოდა გასული, რომ ბიჭები მალვიძარას მიდგნენ. იმდენი „აყიყლიყოვეს“, რომ სალამოსთვის უკვე ქანცგანყვეტილი და ხმაჩახლეჩილი მამლაყინა საერთოდ დაჩუმდა. სამუშაოდან დაბრუნებული მამა არ გამწყრალა. მაგიდასთან დაჯდა, მალვიძარა დაშალა, დაზიანებული ზამბარა შეაკეთა და მალვიძარა კვლავ აანყო. ბიჭები კი გააფრთხილა: – უჩემოდ ხელი არ ახლოთო.

მეორე დღეს მიხო და ვახო მამის ნათქვამს ერთმანეთს ახსენებდნენ — მალვიძარას არ გაეკაროო, მაგრამ სულმა წასძლიათ და საიდუმლოდ შეთანხმდნენ, მხოლოდ თითოჯერ „დაეყიყლიყოებინათ“. ასეც მოიქცნენ. სალამოს მამამ ძმები შეამონმა და უსაყვედურა: — ხომ გთხოვეთ ხელი არ ახლოთ-მეთქი. ბიჭები, თუმცა თავს დამნაშავედ გრძნობდნენ, მაგრამ ცნობისმოყვარეობას ვერ მალავდნენ. სურდათ, გაეგოთ – ვინ გასცა საიდუმლო. მამლაყინამ ყველაფერი მიაგებო, – წყენით თქვა მამამ.

ლამით ძმები ჩაძინებამდე ჩურჩულებდნენ, მამლაყინამ ენის მიტანა როგორ შეძლოო; თუმცა, თუკი ყვივს, რატომ არ შეიძლება, ლაპარაკობდეს კიდევ, – დაასკვნეს და თვალის მილულეს.

დილით ბიჭები ჩვეულებრივზე ადრე წამოდგნენ და მალვიძარას თვალთვლიერება დაიწყეს. მიხო მაგიდას მიუჯდა. მუშტი მუშტს შეადგა, ზედ ნიკაპით ჩამოეყრდნო და მამლაყინას ნისკარტს მიაჩერდა. ნიკ-ნიკ, ნიკ-ნიკ – ნიკნიკებდა საათი და მამლაყინაც თავს აკანტურებდა. მიხომ ახლა საათის ციფერბლატი მოათვალა. აქაც ყველაფერი რიგზე იყო. ისრები ჩვეულ გზაზე მოძრაობდნენ. დაბოლოს, მზერა მამლაყინას ფეხებზე გადაიტანა.

– ვახო! ვახო! აქოთქოთდა უცებ მიხო. ვახო მაგიდასთან მიიჭრა. – ნახე, ნახე, ვახო – ყვიროდა მიხო და მამლაყინნას დეზებთან თითებს ასავსავებდა. თურმე ნუ იტყვიოთ. მამას ხერხი ეხმარა და მამლაყინნას ფეხების გასწვრივ მუშამბაზე ფანქრით ორი მკრთალი წრე შემოეხაზა. ბიჭებმა ჯერ გნიასი ატეხეს, მერე მამლაყინნა კარგა ლაზათიანად „აყიყლიყოვეს“ და მერე ისევ ისე, წრეში ჩაუდგეს გაბარჯგული ფეხები. ახლა მოუთმენლად ელოდნენ მამის დაბრუნებას. დრო ნელა გადიოდა. ბოლოს, როგორც იქნა, მამაც მოვიდა. ძმები მას კარებშივე შეეგებნენ. მამას შეუმჩნეველი არ დარჩენია მათი ცმუკვა, რაღაც ამბავიო, – გაიფიქრა და პირდაპირ ოთახისკენ გაემართა. მაგიდა მოათვალიერა და ძმებს საქციელი მოუწონა. ყოჩაღ, ბიჭებო, ყოჩაღ! – თქვა მამამ და ტყუპს მხრებზე ხელი მოუთათუნა. ბიჭებმა თავშეუკავებელი სიცილი ატეხეს.

– რა მოხდა? – გაიოცა მამამ.

– ოინს მიგიხვდით, მამიკო, ოინს – ხარხარებდნენ ბიჭები. მამა მიხვდა, რომ ფანდი გახსნილი იყო. მკერდში ჩაიკრა სიხარულით ატკარცალებული საზრიანი ბიჭები და თვითონაც გულიანად ახარხარდა.

მხატვარი **ვაჟა ქურხული**

გამოცანები

ლია კობალაძე

***

ცა ქუდად არ მიაჩნია
და ქალამნად – მინა,
დაყივლებით თავს იწონებს
ყინჩი . . . . .

***

ბაჯბაჯა და დრუნჩა,
მართლაც გოლიათი,
ზონზროხა და ზანტი,
ვინ იქნება? . . . . .

მიხეილ ხარიტონაშვილი

***

აღმა-დაღმა დავდივარ,
მინას კი არ ვეხები.
არც ფრთები მაქვს ჩიტივით,
არც ძლიერი ფეხები.
ყველას ვემორჩილები
თითის ერთი შეხებით.

***

ჭერზე ჰკიდია დღედაღამ
მუნჯი და შუშისთვალეა,
დღეს მისი არ ეშინია,
ლამე ვერ გაეკარება.

გილოცეთ!

ბარბარა
პაპიაშვილი
3 წლის

ქეთი ჯანიაშვილი
7 წლის

თათა ჯაჯანიძე
5 წლის

ნინო ჯანიაშვილი
6 წლის

ელენე, მარიამ, ნიკოლოზ ჯაფარიძეები

მთავარი რედაქტორი: ლომო ნიჟიძე
ნახატი ყდაზე: თეა მიქაიასი
მის.: ზანდუკელის ქ. 1, ტელ.: 2 93 69 77; 2 72 51 77
<http://www.dila.ge>, ელ-ფოსტა: dila1904@yahoo.com, facebook: საბავშვო გამომცემლობა დილა
ფასი: 2.50 ლარი

ჟურნალი გამოდის საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროსა და სსიპ „მწერალთა სახლის“ მხარდაჭერით.

